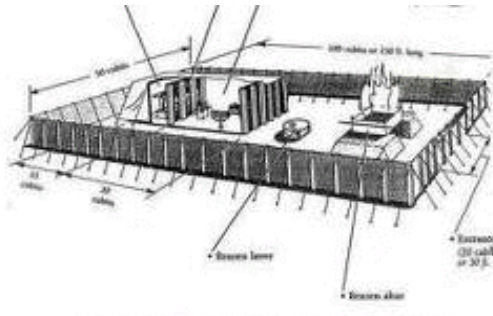

Sacrale bouwkunst, wat wil het ons zeggen?

Kerken, men ziet ze in alle christelijke landen in elk dorp en in elke stad. Men zal maar moeilijk een dorp of stad kunnen vinden waarin geen kerkgebouw staat. De kerken hebben allen een gemeenschappelijke vorm. Ze mogen onderling wel verschillen van elkaar, maar ze bezitten alleen eenzelfde basisstructuur. Men noemt dat wel de 'sacrale bouwkunst' (heilige of gewijde bouwkunst). Je vraagt je af -bij het zien van de vele kerken en hun verschijningsvormen- waarom ze een gemeenschappelijke basisvorm bezitten, en met welk doel?

De apostelen en eerste gemeenten vergaderden in huizen. Kerken waren er nog niet. Wel was er oudtijds in Israël eerst de tabernakel, later de tempel en tempeldienst, maar deze liep ten einde, daar er geen Ark meer in stond en het voorhang van boven naar beneden was gescheurd. De heerlijkheid van JHWH

De Tabernakel in de woestijn

(schechinah) was geweken uit de Tempel. Wat zich toen nog als tempeldienst vertoonde, was slechts een kunstmatig in stand houden van een vergane glorie. De tempel was toen leeg, de ark stond er niet meer in. Daarnaast was er de synagoge (= verzamelplaats, of ook wel 'zangschool') bijgekomen, ontstaan in Babel, een product van mensen.

Het ontstaan der tempels

Het oude Egypte (en Sumerië) is de bakermat van de tempels, o.a. tempels voor de Zonnegod RA. De tempels lagen in de richting van de opkomende zon. De tempels waren in werkelijkheid het beeld van een **ingewikkeld toneelspel**, bedoeld om de massa van lieverlee naar het heilige der heiligen te voeren en hen alzo onder de indruk te brengen van de heerlijkheid en rijkdom der goden. De tempels moesten afgescheiden zijn van de wereld, van de aarde die in het boze lag, via muren. Obeliskken, torens en standbeelden stonden bij de ingang en 'bewaakten' deze tempels. Was dit een kopie van de ingang van het Paradijs?

Het Hebreeuwse woord heejkaal betekent heiligdom, opgesloten, gevangenschap, iets wat afgezonderd is van de rest, dus een tempel. Zie brochures 229, 306, 311, 347, 455 en 464.

Het gaat de mensen om de toenadering tot God of de godheid, dus om het contact met Boven. Daar heeft men zeer veel voor over, gezien de grote kosten die de bouw van tempels, kerken en religieuze bouwwerken met zich brengt. Men wil in deze gebouwen afgescheiden zijn van de wereld, om er met de godheid in het reine te komen. De tempel zag men als een miniatuur van het grote wereldgebouw, waarin hemel en aarde, God en mens, elkaar konden ontmoeten. De Tempel of kerk zag men als de axis mundi, dat is het middelpunt van de wereld, waar God en mens samenkwamen. Via het stoffelijke dacht men te komen tot het onstoffelijke. In de bouw van de heiligdommen streefde men naar perfectie, omdat de godheid volmaakt zou zijn. Kathedralen en Tempels zijn veelal kunstwerken van de hoogste soort. Kathedralen vormen een 'boek' in steen en glas. Augustinus zag in de tempel een voorbeeld voor de kerk, waar het hemelse en aardse verenigd waren. Het Heilige zag hij als zijnde de aardse kerk, het Heilige der Heiligen zag hij als de triomferende kerk. Het aardse zou spiegelbeeld van het hemelse zijn. In de kerken wees het priesterkoor op het Heilige der Heiligen, dus op de verheerlijkte kerk in de hemel. Het schip der kerk wees op de strijdende kerk. Het doorlopen van het schip wees op de af te leggen levensweg. Het koor zelf zag op de ten hemel gevaren Hogepriester. Op deze en dergelijke gronden is de sacrale bouwkunst gebaseerd.

De eerste kerkvaders zagen de ware gelovigen nog als levende tempels. Men vergaderde dan ook in huizen en niet in gewijde gebouwen. De latere kerkvaders en bisschoppen o.a. Eusebius, begonnen weer met het bouwen van sacrale gebouwen, Godshuizen. Via de architectuur wilde men de mensen de weg wijzen naar het Goddelijke Licht. Tempels bestonden algemeen uit drie gedeelten, en de kerken of kathedralen bouwde men ook naar deze driedeling. Hierin weerspiegelde het oude wereldbeeld, van de hemel, de aarde en beneden de aarde. De voorhof als de

stoffelijke wereld, het Heilige als een voorportaal des hemels, en het Heilige der Heiligen als de geestelijke wereld.

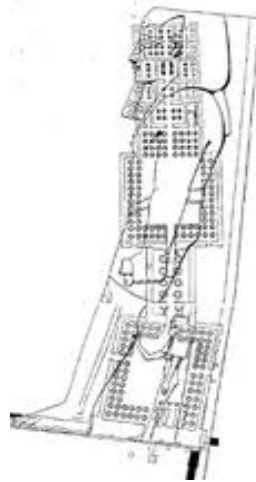
Tempels beelden het liggende menselijke lichaam af in drie delen:

Het onderlichaam als de voorhof, de plaats voor de oningewijden

Het middenlichaam als het heilige, de plaats voor de ingewijden

Het hoofd, het Heilige der Heiligen, de plaats voor de Hogepriester, de top.

In de tempels en kerken plaatst men een altaar. Het Latijnse woord altare betekent zoveel als alternator, energie-opwekker. Energiea = werkzaamheid. Tempels en kerken werden allen gebouwd op kruispunten van energielijnen (leylines) die in de aarde lopen, waarbij de tempel of kerk als het middelpunt van de energie-uitstraling diende. De gewone mensen hadden geen kaas gegeten van elektra en van magnetisme. De geestelijken en priesters kenden deze fenomenen wel en gebruikten ze om er ‘wonderen’ mee te verrichten. De priesters beheersten veel natuurverschijnselen, wat voor het onwetende volk een mysterie was. Op die wijze is de mis in de Rooms Katholieke kerk bedoeld om erdoor een grote georganiseerde gedachtenvorm op te bouwen, waardoor er een grote geestelijke kracht ontstaat, die de mensen aanraakt. Muziek, zang, wierook, gebed en transsubstantiatie spelen daarin mee. De latere kerkvaders kozen dan ook voor magie via de sacramenten, om daarmee hun kerkelijk instituut te voorzien van een goede basis van bestaanszekerheid. Zie brochure 311. Men koos voor de sacrale bouwkunst, om in het gebouw de heilige handelingen te verrichten. Deze heilige handelingen of sacramenten berusten op magie, waardoor men zich indenkt of inbeeldt in de hemel te zijn. De kerk is hierbij het medium, het voorportaal. In de kerk speelt zich het toneel van het hemelleven in miniatuurvorm af. Buiten de kerk is de wereld die in het boze ligt. De clerus draagt dan ook tijdens het toneel de gepaste kleding om de komedie compleet te maken. De kerk ziet men als de oase in de bittere levens-woestijn.

Tempel te Luxor

Het ontstaan van kerken

Al gauw is er in de jonge christelijke kerk behoefte ontstaan aan gebouwen waarin men godsdienstoefeningen kon verrichten. De christelijke godsdienst ging zich organiseren als religie en werd een bedrijfsmatig systeem. Toen ging het fout. De mens ziet graag aan wat voor ogen is. Een god dienen zonder iets te zien, zonder een vorm, zonder een heiligdom, zonder iets aanschouwelijks, houdt nagenoeg niemand vol, zeker niet in de tijd van vroeger waar er zeer vele heidense heiligdommen waren, en er een soort goden krachtmetingen plaats hadden.

Israël in de woestijn wilde ook goden die men kon zien, zie Hand.7:40.

Er ontstonden in de eerste eeuwen na Christus gebouwen, vergaderruimten van christenen, waarin men godsdienstoefeningen verrichtte. De huizen werden meestal te klein vanwege de uitbreiding der leden. Men miste een goede structurering van de huisgemeenten. Dus ging men weer over tot het bouwen van sacrale

bouwwerken, in feite “beeldendienst”.

Een gebouw echter waar men godsdienstoefeningen verricht is daardoor nog niet sacraal. Sacraal wil zeggen ..... geheiligd en gewijd.

In de huisgemeenten waren de godsdienstoefeningen uitsluitend gericht op de geestelijke beleving. Dat hebben o.a. de Hernhutters zo nog voortgezet, die eenvoudige vergaderruimten bouwden, waarbij het gebouw zelf niets uitdrukte. Sacrale bouwkunst ontstaat dan, wanneer ook het gebouw uitdrukking geeft aan de godsdienstverering, zodat het de religieuze beleving versterkt en stimuleert. Het gebouw wordt alsdan uitdrukking van het bovennatuurlijke. Met dat doel is men kerken gaan bouwen, die men de naam “Godshuizen” gaf, als een ‘voorportaal des hemels’. Die behoefte ontstond onder de “gelovigen” doordat de Geest geweken was en men zich van het geestelijke een voorstelling trachtte te maken, men het ware werk van de heilige Geest trachtte na te bootsen.

De antieke tempels uit de oudheid waren ruimten voor de godheid, niet zozeer voor de samenkomst der gemeente. De hoofdgod van deze tempels was de zonnegod. Offers bracht men altijd vóór de tempels. De Israëlieten gingen driemaal ders jaars naar de tabernakel of tempel. De rest van de tijd, dus elke sabbatdag waren zij thuis. Het was huisgodsdienst.

Dat is bij de latere “godshuizen” der vroege christenen geheel anders. Daar worden de ruimten voor de samenkomsten der gemeenteleden bestemd. Het altaar had men verplaatst, stond niet meer vóór de tempel, maar in de kerk.

De kerken werden massaal, pompeus en groot, in bovennatuurlijke maten gebouwd. Dat maakte op de mensen een geweldige indruk.

In onze moderne tijd zijn wij aan zeer grote gebouwen gewend geraakt.

Vroeger was dat anders. Toen woonden de meeste mensen in hele kleine huizen, en daar tegenover stond dan die massale grote kerk. De mensen werden bevangen door de kolossale afmetingen. Men duizelde ervan zodra men de kerken in was gegaan en men daar stond om de godheid te vereren. De kerk gaf uitbeelding aan een voor hen niet te begrijpen hogere macht, waarbij zij als nietige mensjes in het niets verdwenen. De vorm van de kerken wees de mensen de weg naar de hemel, waar de Allerhoogste zou wonen en waar de uiteindelijke heerlijke rust zou zijn. De aarde was maar een doorgangshuis, waar veel ellende, pijn en zwaarigheid heerste.

St. Pieterskerk te Leuven

De kerk beeldde de drie trappen ervan uit, n.l.

1. De opneming in de kerk d.m.v. de doop als voertuig van de genade (doopkapel met doopvont)
2. De boetedoening, een atrium of reinigings ritueel
3. Het heilige, de Dom, met het altaar als eindpunt, waaromheen de gelovigen zich verzamelen.

De geestelijk stand in de kerken was een geheel aparte groep, naar het heidense voorbeeld uit Egypte en Babylon. In zijn boek “De samenleving als oplichterij”, schrijft B. Tromp over de Amerikaanse geleerde Thorstein Veblin, in 1857 geboren te Wisconsin.

Veblin heeft het volgende geschreven wanneer hij handelt over de bovenlaag van onze samenleving die beheerst wordt door een nietsdoende klasse:

“Tevens heerst de opvatting dat de priesterlijke godsknechten (de geestelijke stand der kerken en religies. PM) géén productief werk mogen verrichten; dat alle arbeid met een tastbaar nut in de aanwezigheid gods of binnen de muren van het heiligdom verboden is; dat een ieder die deze plaats betreedt, gereinigd moet zijn van elk spoor van profane arbeid en gekleed behoort te gaan in een ongewoon duur tenue; en dat op feestdagen ter ere van de godheid niemand nuttige arbeid mag doen”.

Inderdaad, het is maar al te waar. In werkelijkheid zijn de kerken met hun geestelijken zónder God bezig een eigengemaakt systeem in stand te houden, waarbij de “plaatsvervanger van Christus”, met al zijn dure en schitterende ambtsgewaden, in de verste verte zelfs niet het uiterlijke beeld van Christus gelijkvormig is! Nochtans, menen zij rijk en verrijkt te zijn, zie Openbaring 3:17

Symboliek

In Egypte staan de grootste en indrukwekkendste religieuze monumenten ter wereld. Veel tempels voor de goden, die symbolen waren van het universum, waar orde en perfectie heerste temidden van de chaos op aarde. Egyptische tempels waren géén plaatsen van publieke eredienst. De tempel was een schrijn voor de neter, die een bepaald deel of aspect van de godheid vertegenwoordigde. Een symbool is een zichtbaar object, dat iets representeert dat onzichtbaar is. Symbolen waren bij de eerste christenen een soort gecodeerde boodschappen. De vis als ichthus stond symbool voor Christus. De pauw als symbool voor onsterfelijkheid. De feniks als symbool

van opstanding. Men moet wel een ingewijde zijn om tot de verborgen werkelijkheid der symbolen te kunnen doordringen.

Het woord “symbool” komt van het Griekse symbolon, dat is een teken hetwelk een abstract begrip voorstelt. Symbolen zijn dikwijls voorstellingen van het onvergankelijke in waarneembare vormen. Het zijn omgezette vergelijkingen, het is een teken-taal. Het zijn tekens waaronder wij iets verstaan. Een hond is symbool van trouw. Maria is symbool van de R.K. kerk. Een grijsaard met zandloper en zeis is symbool van de tijd en vergankelijkheid. Evenzo zijn bouwwerken vanaf oude tijden symbolen. Vooral religies gebruiken symbolen, omreden dat symbolen plausibel zijn. Een ieder mag er in zien wat hij wil. Zo is de cirkel symbool van de oneindigheid, en de vijfpunt symbool van perfectie en wedergeboorte. De cirkel leidde men af van de zon en maan die visueel even groot zijn. Vandaar dat de eerste menselijke woningen rond waren, tenten en hutten. Men danste in het rond, cirkelvormig. Men vergaderde aan ronde tafels. God beschreef men als een cirkel. Op die wijze ontstonden de oer-symbolen. De driehoek zag men als het vrouwelijke, het mater of maagd-zijn. Dat interpreteerde men niet zozeer biologisch, maar in de zin van zuiver, onbevlekt in het bewustzijn. De Griekse godin voor moeder aarde noemde men Demeter. Dat komt van delta (=driehoek) en mater, de moeder die de wereld baart.

Symboliek van kerkgebouwen kan men als volgt zien:

Het fundament wijst heen naar de vastheid van het geloof

Het dak wijst op de geborgenheid en bedekking door de liefde

De vloer wijst op de nederigheid, ze laat zich met de voeten treden

De stenen wijzen op de levende leden die samen een gebouw vormen

De specie wijst op het Woord dat samenbindt

De pilaren wijzen op de heiligen die de kerk schragen

De klokken wijzen naar de stem van God in het Woord

De toren wijst naar het opperste gezag bóven de mensen (in werkelijkheid is de toren een fallus-symbool, de mannelijkheid)

De kruisvorm van sommige Gotische kerken, daarvan wijst het koor naar de hemel en het schip wijst op de kerk in deze wereld, etc.

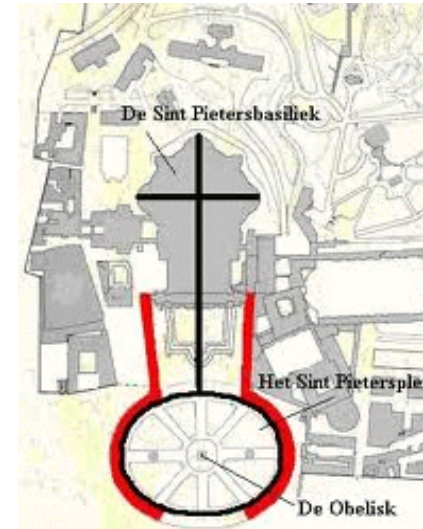
De bouwkunsten

De Romeinse basilieken zijn meer lengtegebouwen en wijzen naar de “heilsweg”, de actieve doortocht, met aan het einde de extase en volkomen

heerlijkheid. De Sint Pieter is centraalbouw, dat wijst meer op een rusten in het heil temidden van kolossale ruimten, ziende op het einddoel, de zielerust in de hemelse heerlijkheid. De ruimte van de koepel in de Sint Pieter geeft uitdrukking van het leven in haar volheid, de vervolmaking.

Het blijft echter een raadsel waarom de oorspronkelijke Sint Pieter enerzijds de mensen deed huiveren vanwege haar onmetelijk grote afmetingen, en anderzijds wat betreft haar vormen een geheel heidense taal spreekt (uitdrukt), n.l. die van een zonnetempel, ter ere van de zonnegod, en ook een

Jupiter/Saturnustempel. In feite was dit ook het geval met de Tempel van Salomo.

In de tijd van de Contra-reformatie heeft men een voorgebouw aan de Sint Pieter gemetseld, waardoor aan de enorme ruimte weer wat richting werd gegeven als “weg des heils”.

De reformatorische bewegingen bouwden algemeen lange kerken, eveneens als uitbeelding van de “weg der zaligheid”.

Tenslotte kwam er de barokke bouwstijl, met z'n talloze draaiingen, golvingen, labyrinten, waarbij de

mensen duizelden en geen enkel bouwkundig houvast meer zagen. Dit had ten doel de mens van zijn eigen vertrouwen af te brengen, om zich aan het geloof der kerk, als zijnde iets onbegrijpelijks, over te geven. Met de plafondschilderingen werden de grenzen tussen hemel en aarde onzichtbaar gemaakt, die liepen in elkaar over, zodat de gelovigen in de kerken reeds het einddoel konden ervaren, n.l. het eeuwige leven in een hemel. Barok maakte het onzienlijke zichtbaar, door de grenzen der ruimte te verbreken. Barok is een schittering voor het oog. Veel marmer, gouden randen, engelenfiguren, etc. Wanneer de “gelovigen” een mis bijwoonden in zulk een pracht en praal, bedwelmde dat hun gemoed en raakte men in vervoering. Barok tilt de mens boven het bevattelijke uit in het bovenaardse, zodat men een voorproef heeft van het hiernamaals.

Met de drie voornaamste bouwstijlen, het Romaans, Gotisch en Barok lijkt de sacrale bouwkunst ten einde. Onze moderne tijd heeft niets nieuws en oorspronkelijks meer voortgebracht. Er is geen nieuwe kerkelijke bouwstijl bijgekomen. Oude bouwstijlen zijn organisch gegroeid vanuit een heersend geestelijk klimaat. Ze zijn niet spontaan ontstaan. Door het menselijk religieus beleven ontstonden de bouwstijlen, kregen ze vorm en wijzigden zich, zonder dat daarbij iets doelbewust werd gestuurd.

Ons huidige religieuze geslacht heeft geen geestdrift meer, geen religieuze uitstraling, geen levend geestelijk uitdrukkingsvermogen om een nieuwe bouwstijl voort te brengen! Dat is onze grote armoe.

Tijdens de beginperiode van de christelijke kerkenbouw heeft men het erop aangelegd om de “gelovigen” als het ware naar een andere wereld over te plaatsen, van de aardse werkelijkheid naar de hemelse sferen. De kerken waren niet alleen gericht op doelmatigheid, getuige de grote en vele zuilen en aparte bewerkelijke vormen. De grote zuilen met dwarsliggers erop zagen nergens anders op dan, de krachten van de materie voor te stellen, de zwaartekracht, druk en draagkracht. Zij beelden de simpele functies van de natuurkrachten en materie uit.

Kerken werden symbolen van de hemel, om de mensen aan te sporen de aarde te ontvluchten en naar de hemel te verlangen. Dat moest uiteraard door de “gelovigen” goed worden betaald.

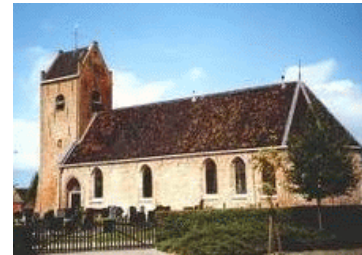
De gotiek geeft uitdrukking -in tegenstelling tot de Romaanse stijl- aan de hoogste activering van de mens, zodat deze zich boven zichzelf zal kunnen uit tillen. De gotiek stamt af van de fiere Noormannen, en wijst op hun vooruitstrevendheid. De Romaanse stijl is pompeus en zwaarmoedig. De gotische stijl is dynamisch, spits en progressief.

In de Romaanse stijl ligt een element van nervositeit, gepaard met wreedheid en geweld. De Romeinse kunst bevatte veel fouten, maar drukte evenwel een perfect ideaal uit, nl. de eenheid van de enige en algemene christelijke kerk.

Gotiek

De Gotische bouwkunst was het logische gevolg van het zoeken der mensen naar meer licht en ruimte, om een sprookje te scheppen temidden van de onmenselijke omstandigheden, en dat sprookje uit te buiten ten bate van de geestelijkheid. Het leven was triest en hard en de mensen zouden er de bruil aan geven wanneer zij geen geestelijke uitlaatklep hadden. Het vertoeven in

Romaans

een zo schitterende kerk was voor de meeste mensen een ware ademtocht, waar zij eventjes alle aardse ontberingen konden vergeten. Zo'n overwel-digende schoonheid, een geheimzinnige licht-samen spel via de glas-in-lood ramen, met daarbij de prachtige muur- en plafondschilderingen, kregen de mensen nergens anders te zien.

De Romaanse stijl geeft de “gelovigen” het gevoel van te moeten knielen, te buigen. De Gotische stijl doet juist de mensen opspringen, omhoog zien. De Romaanse stijl geeft meer een gemeenschapsgevoel, terwijl de gotische stijl meer de weg naar omhoog is van het individu, meer subjectief van aard, ziende op de directe verbinding van het individu met de Schepper.

Na het Barok zijn alle bouwstijlen in feite doods, stralen geen geestkracht meer uit, getuigen van een mateloze geestelijke armoe.

Barok

Het geestelijke klimaat kan geen uitdrukking meer geven aan de sacrale bouwkunst in onze tijd. Er heerst een volslagen uitputting. Onze tijd bewijst dat een eventuele nieuwe sacrale bouwstijl niet kan ontstaan uit een puur vormgeeflijke cultuur. Indien wel, dan hadden onze architecten daarin wel kunnen slagen. Zij slaagden daarin echter niet.

Alleen een nog dynamisch geestelijk klimaat zou daar wél in slagen. En dat is vooral nog niet te verwachten, daar het geestelijke leven achteruitholt en op sterven na dood is.

De huidige architecten en bouwmeesters zijn niet in geestelijk opzicht vakbekwaam om uit te gaan van enige geestelijke gevoelens en waarden. Bij hen staan veelmeer doelmatigheid en technisch kunnen voorop. Utiliteitsbouw en efficiency, daar zijn ze goed in. In onze eeuw gaat het om het zakelijke aspect, om de zakenman, en daarvan zien wij de neerslag in de christelijke bladen, die vol staan met zakelijke advertenties.

Wat is de les uit het voorgaande?

Dat de kerken-bouw-geest zich uiteindelijk heeft ontpopt, nu wij aan het einde van de eeuwen zijn gekomen. Wij zouden in onze tijd in feite de mooiste en schitterendste sacrale bouwstijl dienen te hebben ontwikkeld, vanwege onze hoogstaande technische kennis en high-tech machines. Momenteel gaat het echter om de business, zoals altijd, maar dan meer openlijk, waarbij de kerk op een groot warenhuis lijkt, waarin handel wordt bedreven in mensenzielen.

De dynamische geest is er uitgeblust, de statische geest heeft haar intrede gedaan. In werkelijkheid heeft de kerk de statische geest eeuwenlang weten te verbergen, door zich te verschuilen achter een min of meer dynamisch voorkomen, hetwelk tot uitdrukking kwam in de sacrale bouwstijlen. Die statische geest is de geest van het geld, de mammon, de economische factor. En dat is een wortel van alle kwaad, dus ging hiermee allerhande kwaad gepaard. En dat weten wij, wat voor kwaad er allemaal in en door de kerken is geschied.

De kerk is aan het einde van haar Latijn. De kerk blijkt machteloos zich in onze tijd te herstellen, zich nieuw leven in te blazen. Er is leegloop. Men moet allerlei goocheltoeren uithalen om de mensen warm te laten lopen voor het "geloof".

Vroeger was het aardse leven dikwijls een harde strijd. Men dreigde de mensen met een hel, en men hield hen een hemel voor. De aarde zou worden verbrand. Men moest zo vlug mogelijk de aardse cyclus doorlopen en dan zou de heerlijkheid volgen. Dat de Bijbel spreekt van een hernieuwde aarde

De grootste Romaanse kerk

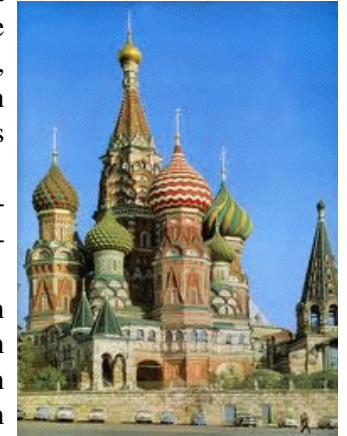
waarop gerechtigheid zal wonen, liet men bewust achterwege.

Maar nu, in onze eeuw, is de aarde aantrekkelijker geworden. In het Westen hebben de mensen het goed, verdienen goed, kunnen op vakanties, hebben vele technische apparaten en gemakken. De aarde is zo slecht nog niet, men vermaakt zich er nu aardig op. Dus spreekt de kerk niet meer aan met haar boodschap voor het hiernamaals.

De kerk is alle eeuwen door machteloos geweest het leven een transcendente zin te geven. De kerk heeft in haar bouwstijlen van steen en hout, niet het ware doel van het leven kunnen uitdrukken en vereeuwigen. Alles was slechts opsmuk, eigenbaat en schimmenspel.

De kerk kon alleen maar vormen produceren - hoe indrukwekkend en knap deze ook waren - die slechts haar eigen status dienden.

De kerk heeft géén vorm kunnen voortbrengen waardoor zij de mens waarlijk en blijvend kon richten op het bovennatuurlijke. De kerken zijn altijd leeg geweest aan ware spiritualiteit en vandaar dat zij ten laatste zullen leeglopen.

Een Byzantijnse kerk

In het begin van de 16e eeuw begonnen de Byzantijnse kerken vreemde vormen aan te nemen. Op het einde van de 16e eeuw gingen de Russische kerken lijken op de droom van een waanzinnige. De waanzin had toegeslagen. Alle stijlen en vormen waren door elkaar gemixt.

Kerken en Geld

Kerken kosten geld, véél geld. Voor je ziel en zaligheid moet je dan ook veel geld over hebben. Dr. Plaisier, scribe van de synode van de Protestantse Kerk (zie Reformatorisch dagblad 13-12-2010) vindt dan ook het volgende ervan: 'Kerk mag rib uit je lijf kosten'. De kerk is de plek waar we kunnen leren omgaan met geld, aldus Plaisier. Het is niet makkelijk om los te komen van de zuigkracht van het geld in onze maatschappij, waardoor geld tot een afgod kan worden. De kerk is de plek waar we losgewrikt worden van de binding aan ons geld, en waar we leren omgaan met geld. Geld is er om te geven. De kerk is de plek waar we leren geven. Geven is geven aan God, voor de instandhouding van de diensten, en aan onze medemensen. Discussies in de kerk zouden een wending ten goede nemen als we meer

geven aan God. Het moet om een rib uit je lijf gaan aldus Plaisier. En dhr Hendriks: 'Maak bespreekbaar dat geloven geld kost'.

Zie zo, beste 'gelovigen', nu weet u waar u aan toe bent. U hoeft niet naar de markt of in de handel te gaan om daar te leren omgaan met geld. Daarvoor kunt u volgens Plaisier maar beter naar de kerk gaan, want daar leren ze u wel wat geven is. Daar wrikken ze u wel los van uw geldzucht. De zon gaat voor niets op over goede en kwaden, maar God en geloven kost nu eenmaal geld. Daar moet u niet moeilijk over doen, en geen droevig gezicht bij zetten, want 'God heeft de blijmoedige gever lief!'

'De kerk kost de Belgen 1 miljard belastinggeld per jaar' (artikel uit Humo)
Wat kost de kerk in België? Wat bezit ze? En hoe bereken je dat allemaal? Het zijn grote levensvragen, en zoals dat gaat met grote levensvragen, krijg je er niet zo makkelijk een pasklaar antwoord op.

De Belgische kerk is geen geconsolideerd bedrijf met een overzichtelijke boekhouding die je op een eenvoudig verzoek kunt inkijken. Het is een archipel van kleine en minder kleine eilandjes met eigen inkomsten, uitgaven, investeringen, beleggingen en bezittingen. Bovendien houdt de kerk niet van pottenkijkers, of het nu gaat over pedofilie of over centen. Wij lieten ons niet afschrikken en gingen op zoek: het geld van de kerk, in drie afleveringen voor u uitgespit.

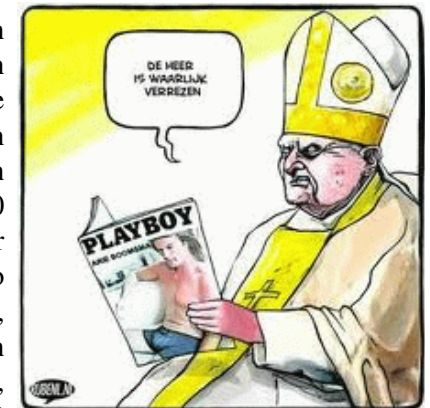
Enkele passages uit het artikel

Priesters krijgen een wedde van de Federale Overheidsdienst Justitie. Vorig jaar kostte dat de staat 92,2 miljoen euro, vakantiegeld en eindejaarspremies inbegrepen, plus nog eens 35,5 miljoen voor de pensioenen van priesters op rust. Een aartsbisschop verdient 101.594 euro per jaar, de zeven bisschoppen 81.914 euro per kop, de 26 vicarissen-generaal elk 30.340 euro, de 68 kanunniken en 54 secretarissen 25.000 euro en de pastoors, kapelaans, onderpastoors en lekenassistenten een kleine 20.000 euro (nog steeds op jaarbasis). Een pastoor die twee parochies bedient, krijgt daar nog eens 50 procent bovenop. Geestelijken krijgen ook 'hard'- of standplaatstoelages, een kilometervergoeding, een vergoeding voor begrafeniskosten en zelfs

kraamgeld en kinderbijslag (de overheid was kennelijk vooruitziend). Bovendien kunnen pastoors en onderpastoors een weddetoeslag krijgen van de kerkfabriek, die daarvoor een beroep doet op de gemeente. Voor de bisschoppen betalen de provincies een kantoor plus reis- en secretariaatskosten.

Jan Lenaers (bisdom Hasselt) «Bij ons betaal je 200 euro voor een huwelijk of een begrafenis. Dat bedrag wordt min of meer in heel Vlaanderen gehanteerd, daar zijn bisschoppelijke richtlijnen over. Vanaf volgend jaar wordt het wellicht verhoogd tot 250 euro. Alleen in het bisdom Brugge is alles duurder. Daar betaal je zelfs nog extra voor missen van elf uur. In Brugge ga je dus beter niet dood. Eigenlijk sterf je het best in Wallonië: daar is een begrafenis het goedkoopst.»

Eén ding is zeker: veel kerkfabrieken hebben moeite om de touwtjes aan mekaar te knopen. De kerkfabriek van de parochie Heilig Hart van Maria en Sint-Margareta in Knokke ontving in 2008 9.880 euro en in 2009 bijna 15.000 euro. Maar daar stonden voor respectievelijk 38.000 en 32.000 euro aan uitgaven tegenover. Nick Bullynck, hoofd van de kerkfabriek, rekt even voor: 'Aankoop van hosties, miswijn, wierook, kaarsen en versieringen: 2.800 euro. Aankoop van kerkgewaden, gewijde vaten, altaarlinnen, liturgische tijdschriften, boeken, muziek enzovoort: bijna 5.000 euro. Daarbij komen dan nog de verzekeringen, de lonen van de koster-organist en de schoonmakers enzovoort. In 2008 zaten we met een gat van 28.000 euro. In 2009 was het 17.500 euro.'

Als je alle religieuze orden optelt die België rijk is, kom je zo aan duizelingwekkende sommen. Zeker als je ook rekening houdt met abdijen die meedraaien in de commerciële mallemol. Zoals de producenten van trappistenbier en kaas, maar ook de norbertijnenabdij van Averbode. Die gaf vorig jaar een vastgoedbezit van 4 miljoen euro op, liquide middelen van 3 miljoen en beleggingen ter waarde van 74 miljoen. Winst over het boekjaar

2009: een half miljoen euro. De abdij bezit ook een controlerend belang in de uitgeverijen Averbode en Altiora Averbode en in het internetbedrijf Lascaux.

Het volledige artikel leest u in Humo 3651 van dinsdag 24 augustus 2010.

De kerken als theaters

Theater-bezoek is altijd één van de meest populaire volksvermaken geweest waarvoor de massa zich interesseerde.

Onder keizer Constantijn werden echter alle theaters gesloten, op straffe van.....! In de Middeleeuwen kon de

aloude traditie der toneelspelers zich weer legaal voortzetten, tot grote vreugde van het volk. Toen pas zag de kerk in dat zij een grote fout had gemaakt, door het theater te verbieden. Daarmee had zij zichzelf beroofd van een goede propaganda-bron. Immers, via het toneel had de kerk haar leerstellingen gemakkelijker voor het

volk aanvaardbaar kunnen maken. Met de komedie en het toneel kon men de mysteriën van de religie aan het volk op zichtbare wijze voorstellen en de mensen een blik laten slaan op het wondere leven van de kerkelijke heiligen. Het toneelspel kwam dan ook geheel in handen van de priesters, en de kerk werd nu de plaats waar het toneelspel werd opgevoerd onder grote belangstelling. Daardoor werden de kerken te klein en werden er buiten tegen de kerkmuren aan stellingen gemaakt waarop het toneel werd gespeeld. De religieuze toneelstukken gingen tenslotte over in een normaal drama.

De kerk en haar leer is theater! Is dat altijd geweest en zal dat blijven tot in haar laatste ademtocht. De gehele liturgie en het decor wijzen geheel en al op theater, op het toneel en de komedie. Niet alleen de Rooms Katholieke kerken, maar ook alle Protestantse kerken wijzen naar het theater. En daarnaast alle massa-bijeenkomsten, of dat nu van de Pinksterbewegingen uitgaat, of van Jehova-getuigen, of van de EO-Jongerendagen. Het is alles theater!

In de Westerse cultuur is het gemeenschapsleven meer en meer losgelaten. De mensen zijn op zichzelf aangewezen, individualistisch. Oudtijds zag men kans om een gemeenschappelijke religieuze levenshouding uit te beelden in architectonisch mooie bouwwerken. Door de sterke verdeeldheid der christenen kan niets groots meer tot stand worden gebracht, kan geen nieuwe bouwstijl meer tot leven komen. De waanzin is geheel toegeslagen. De waanzin heerste vroeger al in en rond het gehele kerkelijke gebeuren. Maar nu is de waanzin compleet.

De kerk is een heksenketel, die wel boven het vuur hangt, maar waarin het water ontbreekt, zodat ze droog kookt en zal ontploffen.

Alle mogelijke middelen moeten worden bedacht en aangewend om het kerkelijke bedrijf draaiende te houden. De handel in en met mensenzielen loopt slecht. Nieuwe vormen en ideeën moeten mensen voor het geloof zien te winnen. De kerken zijn een bezigheidsverblijf, waar mensen hun buik kunnen vullen, maar hun geesten leeg blijven. Overigens zijn de geestelijken zeer slechte verkopers, managers en pr-mensen. Algemeen hobbelt men achter de feiten aan.

De kerken geven toe in veel opzichten te hebben gedwaald, zelfs de kerk die “niet dwalen kan” zegt zulks. Leerstuk na leerstuk gaat op de helling en staat op de tocht. De mensen ontvangt hun kerkelijk houvast. Geloofsbelijdenissen blijken obstakels, is de mening van wijlen prof. dr. C. Graafland. Predikanten doen hun uiterste best om de jeugd vooral bij de kerk te betrekken en bespelen de jeugd met instrumenten die wel geluid geven, maar waarin de houtworm al geheel en al zijn verwoestend werk heeft verricht. Zij wijzen de jeugd op de vele “zegeningen” van de kerk en het verbond, door te wijzen op de “kinderdoop”, die men nergens in de Bijbel kan vinden. (Zie RD 2-6-2000 verslag van de HGJB-jongerendag)

De liturgiek is niet meer van deze tijd, volgens dr. M. Barnard, die over dat onderwerp een proefschrift schreef en daarop promoveerde. De liturgiek loopt achter en wij dienen de wetenschap van christelijke rituelen en symbolen bij de tijd te brengen, stelt Barnard.. De kerken beleven enerzijds wel een hausse aan rituelen volgens prof. dr. M.v.d.Dulk, die wees op de cantorijen,

stola's, beeldende kunst, dans, bloemenschikken en kinderprojecten. Men zoekt het in zittende, lopende en staande viering van het avondmaal, wijn of druivensap, gedrukte liturgieën en kerkinrichting, etc.

Helaas, helaas. Alles blijft leeg. Het kerk-toneel loopt ten einde en het doek zal erover vallen en nooit weer opgehaald worden! Het gaat dus “goed” met de kerken. Rome verwacht in 2020 nog 1% opkomst!

Wij dienen dan ook zo snel mogelijk alle kerken en kerkvormen te slopen, daar zij de mensen op het verkeerde been zetten, hun een gevoel geven erbij te behoren en de ware God te dienen, doch niet kunnen verschaffen wat men voorgeeft. Het waarachtige heil blijft op die manier buiten de deuren van het mensenhart.

De slogan van de kerken, dat “buiten de kerken geen zaligheid is” zal vervangen dienen te worden door te wijzen naar Jeremia 31-33, het herstel van het verbond.

De huisgemeenten moeten worden gebouwd en de kerken moeten worden gesloopt. De gemeente is daar waar er slechts twee of drie tot de Naam van JHWH vergaderd zijn. Wij zullen aandachtig de rede van Stefanus dienen te lezen, Hand.7:

47 En Salomo bouwde Hem een huis.

48 Maar de Allerhoogste woont **niet** in tempelen met handen gemaakt; gelijk de profeet zegt:

49 De hemel is Mij een troon, en de aarde een voetbank Mijner voeten. Hoedanig huis zult gij Mij bouwen, zegt de Heere, of welke is de plaats Mijner ruste?

50 Heeft niet Mijn hand al deze dingen gemaakt?

51 ¶ Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat altijd den Heiligen Geest; gelijk uw vaders, alzo ook gij.

Beeldenstorm, sloop de kerken!

52 Wien van de profeten hebben uw vaders niet vervolgd? En zij hebben gedood degenen, die te voren verkondigd hebben de komst des Rechtvaardigen, van Welken gijlieden nu verraders en moordenaars geworden zijt.

53 Gij, die de wet ontvangen hebt door bestellingen der engelen, en hebt ze niet gehouden!

54 ¶ Als zij nu dit hoorden, berstten hun harten, en zij knersten de tanden tegen hem.

Niet langer meer éénmansdiensten door dominees (domineren, heersen), die ontstaan zijn in de tijd van de bedel-orden, toen men ging preken vanaf preekstoelen. Nee, het is een gemeenschappelijk samenzijn, waar alle leden elk hun gaven hebben en deze delen met anderen.

Zijn er nooit mensen tot bekering gekomen in de kerken, en zijn de kerken niet tot zegen geweest voor velen? Dat hoort u ons niet zeggen. Wel zeggen wij dat de kerken nooit volgens Gods bedoeling er waren en meer kwaad dan goed gesticht hebben, en spoedig zullen verdwijnen, ondanks al hun ijver!.

Geen geldverslindende kerkelijke instituten, onrendabele gebouwen, geen kerkelijke belastingen en bijdragen, maar de tienden die door JHWH Zelf worden betaald in het surplus van de aanwinst. Het ware geloof is een gave Gods, gratis, zie:

Jesaja 55:1 O alle gij dorstigen! komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld, en zonder prijs, wijn en melk!

Geen geld -of dat nu guldens of euro's betreft- waar op de rand staat: 'God zij met ons', of Hitler die God bij zijn plannen betreft. Geloven, in de zin van het christendom en andere religies, kost inderdaad de mensen veel geld. Dat is nooit Gods bedoeling, aangezien Hij mild vergeeft en niets verwijt. Hij vraagt ons hart en dan volgt de rest vanzelf. Geld is 's mensen enige schepping, en dat voert ons ten verderve.

Satan prijkt als engel Peacock -als haan- op de meeste kerktorens. De haan zal dan ook nog wel een kort tijdje koning blijven kraaien over de kerken! JHWH herstelt daarentegen Zijn volk Israël wat nog als twaalf

stammen zich in de verstrooiing bevindt, om ermee Zijn heerschappij op de te vernieuwen aarde te vestigen.

Op de vernieuwde aarde zal het er weer aan toe gaan zoals ten tijde van Abraham en Israël in het land Kanaän. Dan vierten de Israëlieten en gelovigen weer de wekelijkse sabbat op de 7e dag thuis. De Goddelijke Feesten zullen weer gevierd worden, o.a. het Loofhuttenfeest, zie:

Zacharia 14:16 En het zal geschieden, dat al de overgeblevenen van alle heidenen, die tegen Jeruzalem zullen gekomen zijn, die zullen van jaar tot jaar optrekken om aan te bidden den Koning, den

HEERE der heirscharen, en om te vierten het feest der loofhutten.

JHWH zal weer bij ons wonen, temidden van Zijn volk. Hij woont niet in tempels die door middel van mensenhanden zijn gebouwd. Hij is Geest en geen enkel gebouw kan Hem bevatten.